

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 2015 / 3

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 14, številka 2015 / 3
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>
Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Matic Vogrič, Metka Pavšič, Jure Srebrovič,
Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

UVODNIK: Ob 95-letnici samoorganiziranosti slepih in slabovidnih: hendikep takrat in danes

Marino Kačič, Metka Pavšič

AVTOPORTRET: Boštjan Vogrinčič

Življenje je logično, zato ga uživaj!

POPOTNIŠKI UTRINKI: Kako zelen je Borneo? (2. del)

Albert Kolar

INTEGRACIJA: Slepota ni ovira, je izziv in poslanstvo

(»Edino, o čemer sem sanjal, je samostojna vožnja avtomobila«, pravi Rok Mulec)

Slavica Bukovec Zupanič

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Odpis dolgov

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Kratkovidnost – mehanizem, razvoj in načini korekcije

Matic Vogrič

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije messages (za sporočila)

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Nadgradnja OS WIN 7, WIN 8 ali WIN 8.1 na Windows 10, Najboljše brezplačno orodje za upravljanje z OS WIN 10

Brane But

OGLASNA DESKA: Sama želim izbrati, kaj in kako brati

Sabina Dermota

NOVIČKE: Nova doba Windowsov, Pametna ura za slepe in slabovidne, Skype ukinil podporo za Facebook, a obstaja program Instant Bird, Be My Eyes za pomoč pri iskanju predmetov in ostalih opravilih, Nokia se vrača

Jure Srebrovič

UVODNIK: Ob 95-letnici samoorganiziranosti slepih in slabovidnih: hendikep takrat in danes

Avtor: *Marino Kačič, Metka Pavšič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Letos slepi in slabovidni obeležujejo 95. obletnico samoorganiziranosti. 7. novembra 1920 so tedanji slepi iz Slovenije ustanovili Podporno društvo, ki je predhodnica današnje Zveze slepih in slabovidnih Slovenije (Ljubljansko jutro 1922). V članku bomo ocenili, kaj se je v tem času spremenilo na bolje in kaj se še ni, kar se tiče dogajanja v odnosu hendikepirani napram pomagajoči. Iz izkušenj vemo, da se dobri nameni »pomagati« ne zaključijo vedno z zadovoljstvom. Neredko se prikrade v tak odnos nesporazum, nezadovoljstvo ali celo jeza. Da bi razumeli, kako pride do tega, moramo razumeti, kaj definira odnos hendikepirani – (ne)hendikepirani. S tem namenom si bomo ogledali tri modele, ki omogočajo razumevanje omenjenega odnosa. V nadaljevanju pa bomo s pomočjo omenjenih modelov analizirali izkušnje iz prakse, da bi ocenili, kaj je/ni drugače v zadnjih desetletjih v omenjenem odnosu.

Od greha do boleznin in sedaj k enakim možnostim

Moralni okvir razlage oz. model hendikepa

V času pred razvojem znanosti je veljalo, da je svet tak, kot ga človek doživlja; da ga je bog naredil takega, kot je. Da je od vekomaj tak in bo na veke ostal tak, kot je. Kdor se rodi revež, bo revež ostal, kdor se rodi bogat, bo bogat ostal. Edini vpliv, ki ga ima človek kot posameznik, so njegova dobra ali slaba dela, ki se vrednotijo na lestvici od dobrih do grešnih del. Za manjša grešna dejanja se lahko pokesa, spreobrne ali odkupi za grehe. Hendikep je nespremenljivo stanje (slepota, mutavost, pohabljenost). Očitno je greh takega človeka ali njegovih svojcev tako velik, da se ga ne da spremeniti. Ta stanja so torej trajna kazen za greh in hkrati opomin drugim, kaj jih čaka, če bi grešili. Strah ljudi pred tem je velik, zato je velik tudi strah pred temi grešniki. Tako se ljudje hendikepirani bojijo in zato tudi izogibajo. Opisan način dojemanja, razlage hendikepa imenujemo »moralni model hendikepa«.

Medicinski okvir razlage oz. model hendikepa

Z razvojem medicinske vede se je širilo znanje o delovanju telesa in odstopanja telesa od tega delovanja. Taka odstopanja medicina imenuje boleznin ali okvare telesa in duševnosti. Bolezen je ozdravljiva. Okvara ni ozdravljiva, je trajna in jo imenuje invalidnost. S tem je medicina premaknila vzrok za hendikep iz greha na okvaro telesa ali duha. Tako človek z okvaro ni več grešnik, ampak invalid. Invalidnost je posebna družbena vloga, ki dopušča nemoč, a jo hkrati tudi zapoveduje (določen način ravnanja): invalid mora biti podredljiv in hvaležen za pomoč, neglede ali mu ta koristi. Na drugi strani naj bi ljudje pomagali ubogim, nemočnim in šibkim. Ker so (ne)hendikepirani močni, sposobni, tudi vedo, kaj in kako pomagati, da bo dobro za tiste »druge« nemočne in šibke. To je podoben odnos kot zdravnik – pacient, kjer zdravnik ve, kako bolezen ozdraviti, pacient pa mora biti poslušen, nemočen. Postopki zdravljenja in rehabilitacije so predpisani neodvisno od

človeka oz. pacienta. Ta način razumevanja hendikepa imenujemo medicinski model hendikepa.

Socialni okvir razlage oz. model hendikepa

Ljudje s hendikepom, aktivisti in raziskovalci (večinoma tudi sami s hendikepom), so se od začetka, zlasti pa od sredine preteklega stoletja začeli upirati obravnavi, kot so je bili deležni s strani medicine in drugih pomagajočih strokovnjakov. Kasneje so se jim v raziskovanju pridružili tudi družboslovni akademiki, da bi raziskovali družbena dogajanja, ki so povezana s hendikepom. Prišli so do pomembnih spoznanj: pozitiven premik ob prevladanju medicinske razlage je v tem, da vzrok za hendikep ni več v grehu, ampak v okvari telesa ali duha. S tem oseba s hendikepom ni več grešnik, ampak bolnik. Bolnika se zdravi. Ker pa se trajne okvare ne da pozdraviti, pridobi taka oseba status invalida. S tem pa posebej za ta status predpisane pravice in dolžnosti. Negativna spoznanja raziskovalcev so, da medicina interpretira hendikep kot posledico okvare telesa ali duha, kar je izključni vzrok za njegovo nemoč (ni čudno, da je tak revež, če pa je slep, pohabljen).

Premik v spoznanju teh raziskav in aktivistov pa je, da nemoč človeka s hendikepom izhaja iz okolja in ne iz okvare telesa ali duha. Ni problem v telesu človeka z invalidskim vozičkom, če ne more na predavanje v prvo nadstropje, če tam ni dvigala. Stopnice v to predavalnico omogočajo dostop do predavalnice le nekaterim ljudem, drugim pa onemogočajo. Hendikep torej ni okvara telesa, ampak zatiranje in onemogočanje družbe tistih, ki imajo okvaro. To se dogaja tako, da se družba oblikuje za potrebe in na način, da je prilagojena le za nehendikepirane (stopnice imajo vse zgradbe, dvigal pa ne). S tem so slednji favorizirani, hendikepirani pa izrinjeni. Ta način razlage hendikepa imenujemo socialni model hendikepa.

Posebna obravnava ljudi s hendikepom (invalidska zakonodaja, invalidska podjetja, izobraževalni zavodi ipd.) so prepoznani kot način za izločitev iz družbe. Nekdo, ki se vzgaja, izobražuje in dela izven večinske družbe, se v njo ne more vključiti drugače kot posebnež, kot nemočen, kot štrleč iz običajnega. Tak način torej ne omogoča vključevanja, razvoja kot večini, ampak prav takega, kot ga potem družba doživlja: nemočnega, posebnega, nesposobnega. Vzrok torej ne izhaja iz okvare, ampak družbe, ki takega človeka skozi omejitve in omenjene oblike organiziranosti družbe, oblikuje v invalida. Spoznanja o tem so privedla do sprememb, ki jih poznamo pod imeni integracija in inkluzija (Olkin 1999).

Izkušnje iz vsakdanjega življenja

Še je v meni živ spomin, ko sem kot deklica z mamom odšla k okulistu na redni pregled. Tedaj je zdravnik ves čas nagovarjal mojo mamom. Spraševal jo je, koliko vidim, če vidim to in ono, kakšne so težave... Nekaj časa sem se oglašala in hotela doseči, da bi zdravnik spraševal mene, pa po nekaj poskusih nisem dosegla ničesar. V meni pa je ostal zelo zoprni občutek jeze, nemoči in žalosti. Počutila sem se prizadeto, občutila razočaranje, pa si tega dogajanja tedaj sploh nisem znala razložiti, ga poimenovati, a še kako dobro sem občutila, da je bilo v odnosu (zdravnik jaz) nekaj hudo narobe.

Danes, ko je za mano kar precej prehojene poti (kakih 35 let), se sprašujem, ali se je od tistega dogodka v očesni ambulanti do danes kaj spremenilo v odnosu do pacientov. Ni dolgo tega, ko sem obiskala zdravstveno ustanovo. Medicinska sestra me je zelo prijazno, a nespretno potisnila na stol. Kasneje sem ji na kratko, prijazno povedala, kako se to bolj enostavno naredi. Zahvalila se mi je. Ko pa sva morali v drugo nadstropje, je že vnaprej napovedala, da bova šli na dvigalo. Rekla sem, da bi šla raje peš in še enkrat predlog ponovila. A še preden sem se dobro ovedla, je že pritisnila na gumb dvigala: pojasnila je, da bo lažje z dvigalom. Za koga? Čutila sem njeno zadrego, verjetno strah, kako me peljati po stopnicah. Preprosto, tega opravila se zaradi nepoznavanja, kako voditi, ni mogla lotiti. Zato je bila nesproščena. Da bi prikrila oboje, naju je vodila v dvigalo.

Ob drugi priliki sem obiskala neko drugo zdravstveno ustanovo, kjer so mi za namene kontrole odvzeli kri. »Vam jo bomo kar tu odvzeli«, je pripomnil zdravstveni delavec. Ker vem, da je pri njih laboratorij nadstropje višje, sem prosila, če lahko gre le z menoj do laboratorija. Stvar bo tako hitro in enostavno rešena. »Ne, ne«, je dejal, »kar tu vam jo bomo vzeli, kar pojdite z mano v posebno sobo.« Še enkrat sem neuspešno nagovorila tega sicer zelo prijaznega fanta, češ, da noge imam čisto v redu in da bi se ga le prijela za komolec, ker bo to hitreje in lažje za oba. Poskušala sem še s humorjem. V svoji dobronamernosti je bil neomajen. S tem si je naložil dodatno delo, jaz pa slabo voljo.

Če pogledam na stvar še skozi prizmo starih ljudi, s katerimi sem poklicno povezana, slišim, da se njim dogaja enako, neglede na to, ali so ali ne slepi ali slabovidni. Starejši ljudje so zagotovo ena izmed bolj ranljivih skupin, ki jo tare problem neprimerne komunikacije in posledično neprimerne odnosa. Imajo težave z vidom, sluhom, demenco, slabšo gibljivostjo in še čim drugim. Pogosto jih slišim prizadeto pripovedovati, da sploh ne vedo, kaj je zdravnik od njih hotel, kaj jim je naročil, da jim ni zadeve pojasnil, njim osebno. Včasih jih še pogledal ni. Pripovedoval je le sestri ali sorodniku, ki jih je spremljal. Tisti, ki bi si želeli kaj povprašati, si ne upajo, saj še vedno čutijo strahospoštovanje do oseb v uniformah. Še posebej do tistih v belih haljah. Posledica vsega tega je, da se počutijo razvrednotene in razčlovečene.

Kaj je torej v zadnjih 95. letih drugače?

Če ocenimo zgornje »izkušnje iz vsakdanjega življenja« s pomočjo modelov hendikepa (ki vplivajo tako na zaznavanje kot ravnanje), lahko ugotovimo:

.. da moralnega modela hendikepa, kjer je ključno merilo moralni okvir (ocena na lestvici poštenjak – grešnik), v zgoraj opisanih izkušnjah ne opazimo. Pomagajoči v opisanih primerih niso namigovali, da je gospa sama kriva, da je slepa ali nečesa ne more narediti sama. Lahko zaključimo, da je v okviru opisanih služb moralni model hendikepa odpravljen. Zato ni pridiganja, moraliziranja, žuganja ali vzvišenega pomilovanja. To seveda ne pomeni, da v drugem okolju morda ni več takih ostankov. Iz pogovorov z ljudmi s hendikepom izhaja, da so občasno deležni tovrstnega obravnavanja bolj v vsakdanjem življenju. Bolj se pomikamo po časovni liniji v preteklost, bolj je tak model oz. ravnanje bilo prisotno, imelo močan pečat.

.. da je medicinski model (kjer je glavno vodilo »strokovnjak, ki je nad pacientom in ve, kaj je za nemočnega pacienta dobro«, v zgoraj opisanih primerih prevladujoč

način ravnanja. »Ne, ne je dejal, kar tu vam jo bomo vzeli, kar pojdite z mano v posebno sobo.« Kljub prošnji pacientke, da bi rada šla v zgornje nadstropje v laboratorij, zdravstveni delavec ni tega slišal. Namesto nje je vedel, da je za njo bolje, da vzame kri kar tukaj v sosednji sobi, čeprav ni temu namenjena. Sklepamo lahko, da je hotel biti dober, skrben in željan pomagati, da bi bilo pacientki čim lažje. Ni pa upošteval nje kot človeka. Očitno pa tudi poznal ni, da ne predstavlja problema iti gor, ampak ravnanje v odnosu. Tak način, kjer se osebnosti tistega, ki se mu pomaga in hkrati ve, kaj je za njega dobro, lahko vodi le do nezadovoljstva ali občutka razvrednotenja. Dober namen tukaj ne more nadomestiti vzvišene države pomagajočega napram prejemniku pomoči.

Opomba: čeprav tak način dojemanja in razlage hendikepa imenujemo medicinski model, to ne velja le v okviru medicine oziroma zdravstva. To velja za celo družbo, običajno za večino ljudi, neglede na poklic, status ali osebno bližino.

.. da socialni model (kjer je ključna enakovredna obravnava in enake možnosti) v zgoraj opisanih primerih še ni deloval, ga še niso ponotranjili, čeprav je zelo verjetno, da so zanj slišali in da so morda celo prepričani, da v skladu z njim delujejo. Večina strokovnjakov namreč danes ve, da imajo hendikepirani pravico do svojega mnenja, enakovredne obravnave, do spoštovanja. Zdi se, da se to trudijo doseči z dobrim namenom in z iskrenostjo pri pomoči. Kaže, da smo v današnji družbi nekje na pol poti: vemo kaj in kako bi bilo prav, se trudimo to čim bolj vnašati v odnos do hendikepiranih. Tisto temeljno (jaz, ki sem strokovnjak, vem, kaj je dobro zate, ki si nemočen) pa ostaja še v temelju zakoreninjeno.

Iz hierarhičnega v enakovreden odnos

Sodelavka, ki je v svojem razmišljanju napredna, vedoželjna in odprta, mi je pred kratkim v osebni pogovor zaupala, kako nelagodno se je ob stiku s slepo osebo počutila in to zato, ker je imela občutek, da bi ona kot diplomirana medicinska sestra pač o tem že morala nekaj vedeti. Občutila je nekakšen sram, ker tega ne zna. Ko sem ji povedala, kot pravi, zanjo odrešujoč stavek: "naj preprosto vpraša, kako naj pomaga", se je otresla občutka, da mora vse vedeti. Posledično je odpadel strah, ki jo je silil v umikanje. Sprašujem se, ali je v izobraževalnih programih za pomagajoče poklice uvrščena tema komuniciranja z osebami s posebnimi potrebami? Če ja, ali vključujejo tudi spremembo modela odnosa iz hierarhičnega v enakovreden odnos?

V svojem življenju srečujem mnogo odprtih, iskreno dobronamernih ljudi. Večkrat mi ti ljudje po daljšem poznanstvu zaupajo, da niso vedeli, kako pristopiti, kako ravnati v odnosu z menoj. Bilo jih je strah, da me ne bi prizadeli. Včasih imam občutek, da se je v vseh teh letih spremenilo predvsem to, da ljudje jasno vedo, da ne smejo pokazati usmiljenja, izgovoriti besede ubožček, kako se mi smiliš ipd. Dlje od tega pa ne. Namesto besede ubožica pa se še vedno najde kdo, ki me občasno poboža po licu kot malega otroka, da se ob tem kar zdrznem.

Sama prakticiram, da v ambulante vedno vstopam sama, da s tem »prisilim« osebje, da komunicira z menoj in ne s spremljevalcem. Sproti nevsiljivo osveščam osebje. S kretnjo, kratkim stavkom, namigom.... Reči moram, da pri večini naletim na veliko odprtost, prijaznost in željo po učenju.

»Tri zlata pravila«, ki o(ne)mogočajo (ne)sporazume v odnosu

Obstaja kopica napisanih pravil in tehnik, kako pomagati ljudem s hendikepom, ki pa so včasih zahtevna. V teku dveh desetletij učenja svojcev, študentov in mnogih drugih skupin sem sestavil iz že znanih pravil nekaj, kar bi si res vsak lahko zapomnil. Oblikoval sem tri "Zlata pravila« komunikacije z ljudmi s posebnimi potrebami (Kačič 2012):

1. Vprašaj, ali potrebuje pomoč, če želiš komu pomagati

Če hendikepiranega vprašamo, ga nagovorimo kot enakovrednega in kompetentnega za svoje potrebe. Če pristopimo in pomagamo po svoji predstavi, ne da bi vprašali, kljub dobronamernosti, ga razvrednotimo na raven otroka, ali nerazsodnega. »Kakor da« ne zna ali zmore o tem sam odločati. Dober namen tega ne spremeni, lahko le zamegli to razumevanje.

2. Vprašaj, kako pomagati

Nekatere ljudi je strah, da bi pomagali, ker ne vedo kako. Preprosto vprašajmo njega, »kako se to najbolje naredi, pomaga«. Tisti človek je kompetenten glede svojega življenja in najbolje ve, kako se to dela in kako mu najbolj ustreza. Ni nevarnosti, da bi ga spravili v zadrego. Obratno, cenil bo, da smo ga vprašali, saj smo mu s tem izrazili vrednost in priznanje, da je glede svojega življenja zrel in kompetenten.

3. Vedno vprašaj/nagovori najprej človeka s hendikepom, če pride s spremljevalcem

Pomislimo, kako neokusno izpade, če pride nekdo, ki ne vidi, s svojo ženo na določen urad. Uradnica pogleda ženo, ki stoji tik ob možu in jo vpraša: »Kaj gospod želi, kaj potrebuje?« Praktično vsi ljudje s hendikepom imajo tovrstne izkušnje. Mnogi povedo, da se jim ob takem ravnanju sproži občutek odpora, gnusa. Doživljajo, da se jih obravnava »kot, da ni razsoden, kot da nima razuma, kot da ne sliši in ne govori).

Ni človeka, ki slabo sliši, vidi, ali se težko giblje ali pa ima težave z demenco, ki ni dovzeten za človeški, topel in neposreden odnos, in se v skladu s tem tudi odzvati. Ni treba, da smo vsevedni. Mnogo bolj človeški izpademo, če vprašamo, kot če se delamo vsevedne in tako sejemo nezadovoljstvo. Nihče ne more vedeti vsega, nismo vsi strokovnjaki za vse, lahko pa presežemo držo strokovne vednosti (večvrednosti) in stare oblike odnosa do hendikepa. Z vprašanjem in iskreno željo pomagati in pripravljenosti se po potrebi poučiti od hendikepiranega, se skriva začetek dobre komunikacije in enakih možnosti v odnosu pomagajoči – človek s hendikepom. Tri zlata pravila komunikacije so lahko vodilo, kako to početi. To je obratno od do sedaj prevladujočega hierarhičnega odnosa »vsevedni« pomagajoči – »nemočen« invalid. Če je pred 95. leti prevladoval moralni model, danes prevladuje medicinski model hendikepa. Vse bolj pa se uveljavlja tudi socialni model hendikepa.

Viri

- Kačič, M. (2012). "Zlata pravila« komunikacije z ljudmi s posebnimi potrebami (študijsko gradivo, rehabilitacija, socialna in specialna pedagogika). Ljubljana: SKZP.
- Olkin, R. (1999). What psychotherapists should know about disability. New York: Guilford Press.
- Podporno društvo (1922). »Pomagajte, pomoč nujna!«. Ljubljana: ljubljansko Jutro; 4. februarja 1922 (časopisni članek).

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Boštjan Vogrinčič

Življenje je logično, zato ga uživaj!

Lektoriranje: *Brane But*

[Pošljij komentar](#)

Rodil sem se v četrtek, 2. januarja 1975, v Murski Soboti. Pretok reke Mure je bil 2,18 kubična metra na sekundo, vreme pa je tudi bilo. Na isti dan kot jaz se je rodil tudi Douglass Robb, pevec skupine Hoobastank, pa tudi Christopher John Chaney, vokalist in kitarist skupine The Living end ... Kakorkoli, mama Marta in ata Feri sta bila vesela, kljub temu, da sem zganjal vik in krik, ko sem prilezel ven.

Ko sem bil enkrat tu, je bilo treba jesti in piti drugače kot prej. Videti je, da je kar šlo. Potem pa se pri meni ni zgodilo tako kot pri večini otrok. Tudi po tem, ko je minilo že nekaj časa od mojega rojstva, še vedno nisem kaj dosti videl. Zdravniki so povedali, da je to tako zaradi pigmentose retinitis. Pa ravno name se je spravila. No, »je, kar je«, sem si rekel in verjetno takrat tega niti še nisem povsem dojemal. Da nekaj ni v redu z mojim vidom, je družina opazila razmeroma pozno. Šele pri treh letih starosti je »stara«, tako smo rekli babici Heleni, ugotovila, da imam nenavadno nemirne oči, kar je bila posledica pridruženega nistagmusa. Sledile so preiskave v Mariboru in Gradcu. Kot sem že omenil, so mi postavili diagnozo pigmentosa retinitis. Zdi se mi rahlo nenavadno, da bi moja slabovidnost opazili šele pri treh letih in verjetno nikoli ne bom povsem zagotovo vedel, ali sem slep pravzaprav od rojstva. Verjetno ta podatek danes pri štiridesetih tudi ne bi kaj bistveno spremenil vsega skupaj. Čeprav je moja okvara vida zadoščala kriteriju slepote (več kot 95 odstotkov izgube vida), sem vseeno še nekaj malega videl. Kot otrok sem tako tudi rad igral nogomet. Že od dvajsetega leta starosti se mi je vid počasi slabšal, v poznih tridesetih pa se je otroški diagnozi pridružil še glavkom. Tako je tudi tisto, kar sem nekoč še zaznal, zbledelo. Zdaj ločim le še svetlobo od teme in tu in tam zaznam kakšen obris.

Potem, ko smo opravili preiskave in je bila postavljena moja diagnoza, so se starši odločili, da bom obiskoval Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Pred tem sem že obiskoval redni vrtec v Murski Soboti. Ko je bilo vse dogovorjeno, sem šel v Zavod. To se je zgodilo kmalu po praznovanju srečnega in zdravega 1981. leta. Glede na to, da sem se tudi jaz zgodil še prej po praznovanju srečnega in zdravega 1975, sem bil torej že star 6 let, ko sem prvič zares ostal nekje »brez oči in matere«. Ne spomnim se točno, če sem delal tak vik in krik kot takrat, ko sem se rodil, niti ne vem točno, ali sem ga sploh delal... Spomnim pa se, da sem se od začetka bivanja v Zavodu domov vračal enkrat mesečno. V Zavodu sem torej preživel precejšen del svojega otroštva in celotno obdobje osnovnošolskega izobraževanja. V zadnjih letih osnovne šole sem se domov vračal enkrat na 14 dni. Vendar pa je bilo takrat od Ljubljane do Murske Sobote nekoliko bolj »daleč« kot danes.

V srednji šoli je bila pot domov krajša, saj sem jo obiskoval v Murski Soboti. Srednjo ekonomsko šolo. Brez zapletov seveda ni šlo, ampak so mi učitelji dovolj pomagali, da sem uspešno pridobil srednješolsko izobrazbo in poklic. Po končani srednji šoli sem šolanje nadaljeval v Kranju, kjer sem leta 2003 pri osemindvajsetih letih

diplomiral kot organizator dela. V času študija sem živel v Centru slepih in slabovidnih v Škofji Loki, leta 2000 pa sem se preselil v Ljubljano.

Po končanem študiju sem začel iskati službo. Tu pa tam sem našel kakšno priložnostno delo. Teh se je z leti kar nabralo, nisem pa našel zaposlitve, za katero sem se izobraževal. Trenutno sem zaposlen na projektu Knjižnica slepih in slabovidnih, ki se počasi izteka. Upam, da po končanem projektu kmalu najdem novo službo.

Leta 1991 sem s šestnajstimi leti začel igrati goalball. Zanj sem izvedel že v Zavodu, kjer smo ga tudi igrali. Nisem pa vedel, da lahko igram goalball tudi v Murski Soboti. To so bili še časi, ko goalballa niso trenirali le v Ljubljani. Ko sem obiskoval srednjo šolo v Murski Soboti, se je zgodilo tako, da sem po radiu slišal, da je ekipa Murske Sobote nastopila na državnem prvenstvu v goalballu. Na novico sem se odzval tako, da sem poklical Antona Tončka Kosa, takratnega predsednika MDSS Murska Sobota in ga vprašal, ali bi lahko tudi jaz igral in treniral goalball v Murski Soboti. Bil sem dobrodošel. Od takrat naprej treniram in igram goalball. Leta 1994, ko sem bil že na fakulteti in bližje Ljubljani, sem začel obiskovati treninge reprezentance, za katero sem dve leti pozneje igral na svojem prvem turnirju. Iskreno povedano, ne spomnim se, kam smo takrat šli. Vem, da smo bili tudi na turnirju v Budimpešti, ki je lahko bil moj prvi, lahko pa tudi ne. Spomnim pa se, da sem se malo pozneje istega leta udeležil svojih prvih paraolimpijskih iger. Takrat so bile v Atlanti. Proti Čehom sem igral vso tekmo na centru in zmagali smo s 3 proti 2, na koncu pa osvojili peto mesto. To je bila tudi najboljša uvrstitev, ki jo je slovenska goalballska reprezentanca osvojila na paraolimpijskih igrah. Nastopil sem tudi na vseh ostalih igrah, na katere se je uvrstila reprezentanca: leta 2000 šesto mesto v Sydneyju, leta 2004 enajsto mesto v Atenah in leta 2008 osmo mesto v Pekingu. Najodmevnejši rezultati iz kariere goalballa pa segajo skoraj povsem na njegov začetek. Leta 1997 smo namreč na evropskem prvenstvu v Stockholmu osvojili prvo mesto. Zgodbo pa smo ponovili tudi naslednje leto na svetovnem prvenstvu v Madridu. Leta 2002 smo osvojili odlično tretje mesto na svetovnem prvenstvu v Riu de Janeiru, zadnji večji ekipni uspeh pa sega v leto 2009, ko smo na evropskem prvenstvu v Münchnu osvojili drugo mesto. Zadnji rezultat smo osvojili letos, deveto mesto od desetih nastopajočih ekip.

Želel sem povedati le nekaj malega o sebi. In zdaj sem že bolj ali manj pri koncu. Lahko povem še, da navijam za FC Barcelona, da rad berem oziroma poslušam avdio knjige, se nasmejim dobri šali, slišim oziroma preberem kaj, kar me intelektualno presune, dobro se orientiram v znanem okolju ... In seveda se rad družim s svojimi prijatelji in včasih pijem tudi kakšno pivo. Lahko rečem, da sem precej zadovoljen s svojim življenjem in da se počutim dobro. Poskušam imeti pravo mero pri tem, koliko obremenitve in stresa si privoščim ob takšnih in drugačnih prilogah ali neugodah. Mislim, da lahko rečem, da si zaradi svojih odločitev ali dejanj nisem prav velikokrat predolgo razbijal glave, kar pa ne pomeni, da ga nisem nikoli »polomil« ali da mi ni bilo žal. Ampak takih, ki ga kdaj »polomimo«, nas je verjetno kar veliko. In ko je škoda enkrat narejena, se še lahko morda popravi, morda pa tudi ne. Včasih je dovolj, da grem na led enkrat, včasih se lahko drsam in drsam, čeprav sem znova in znova na riti, večinoma pa nekaj vmes. Življenje pa gre v vsakem primeru naprej. Dokler bom živ, bo tako – vsaj zame.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Kako zelen je Borneo? (2. del)

Avtor: *Albert Kolar*

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

[Pošljí komentar](#)

Ko sem pozdravil katerega izmed domačinov, sem večkrat imel občutek, da sem ga s tem neskončno razveselil, kot bi ga doletela posebna milost, da je belec pozdravil prav njega. Ja, vedri in prijazni ljudje, nevsiljivi, a pozorni, ki se (vsaj tako je bilo videti v javnosti) spoštljivo vedejo drug do drugega, tudi do žensk in otrok. Nekatere ženske nosijo rute, črne ali barvaste, mnoge mlajše pa ne več. Praktično vse vozijo avtomobile ali vsaj skuterje. Osnovnošolci obeh spolov se, kjer so ceste, pogosteje kot s kolesi, vozijo v šolo z ropotuljami, ki pa niso preglasne. Vozijo s primerno hitrostjo in radi ustavijo ter te brezplačno prepeljejo, kamor želiš, le povedati je treba znati. Gorivo prodajajo na številnih preprostih stojnicah ob cesti kar v steklenicah po par litrov. Steklenico mimogrede izlijejo v rezervoar pod sedež, na črpalki pa to traja dalj časa, vendar je tam ceneje in so zato vrste čakajočih skuterjev ponekod nenavadno dolge. Liter stane od manj kot pol do enega dolarja.

Kako živijo ljudje na Borneu? Večina skromno. Resda je podnebje milo in jim ni treba ogrevati stanovanj, čeprav imajo v Maleziji in Bruneju plina in nafte na pretek, v Indoneziji pa visokokakovostnega črnega premoga, ki ga kopljejo brez napora v odprtih kopih. Njihova domovanja so povečini zelo preprosta in skromna. Vsa še stekel na oknih nimajo. Odpadke marsikje mečejo v vodo. Mnogo je preprostih lesenih barak z rjavo pločevino ali PVC folijo na strehi, a telefonirali in vozili bi se vsi. In to niti ne s kolesi, teh ni veliko, temveč s skuterji in avtomobili. V Maleziji so avtomobili zelo spodobni, po kakovosti skoraj primerljivi z našimi, medtem ko v revnejši Indoneziji prevladujejo skuterji. Nanj se spravi vsa družina. Resda so nižje rasti in debelih ljudi ni toliko, kot v Evropi, a petčlanska družina na enem skuterju ni malo, pa tudi redkost ne. Če pogledamo statistične podatke o bruto domačem proizvodu (BDP) na prebivalca po teh državah, ugotovimo naslednje. Najmanj na glavo pride v Indoneziji, v absolutni vrednosti okrog 3.500 dolarjev. Ker pa so cene nizke, je kupna moč tega denarja razmeroma visoka. Preračunano glede na kupno moč BDP na prebivalca v Indoneziji znaša preko 10.000 \$ (več kot v Bosni), v Maleziji preko 24.000 (nekaj med Hrvaško in Slovenijo) in v Bruneju kar preko 77.000 \$ (5. mesto na svetu). Kako se to vidi? Med Malezijo in Indonezijo se razlika na zunaj opazi naprimer v kakovosti prevoznih sredstev in hiš. To sklepanje nas napelje k misli, da bo pa v Bruneju na vsakem koraku mogoče videti razkošje. A razočaranje je veliko. Povprečen prebivalec Bruneja se zdi, da ne živi nič bolje od Indonezijca. Kje je torej razlika denarja? Pri sultanu. Brunejski vladar je že od leta 1967 sultan Hassanal Bolkiah, ki spada med peščico najbogatejših Zemljanov in s svojim bogastvom »pokvari« statistiko za vseh 420.000 prebivalcev državnice. Z dohodki od nafte in plina omogoča brezplačno šolanje in zdravstveno varstvo svojim mladim državljanom, prebivalstvo ne plačuje davkov, zgradil je več razkošnih mošej, brezplačno si je mogoče ogledati njegov muzej Regalia z darili z vsega sveta, a največ ter najdražjih si je kupil sam. Znano je, da je ljubitelj najboljših in najdražjih avtomobilov. Zbirka naj bi štela preko 7.000 primerkov, vrednih skupaj okoli 5 milijard dolarjev. Največ je mercedesov, ferrarijev, rolls-royceev, porschejev... Nekaj tudi pozlačenih. Tako je tudi eno od njegovih letal. V prestolnici Bandar Seri Begawan sem od daleč ujel v objektiv palačo Istana Nurul Iman, ki je sultanova zasebna

rezidenca in vladna palača hkrati. S 1788 sobami, petimi velikimi bazeni in 257 kopalnicami velja za največjo palačo na svetu. Brez dela je le kaka 2,5 odstotka prebivalstva. Državica se hvali z najboljšim zdravstvom na svetu, a zanj namenijo 4-krat manj denarja na prebivalca kot Slovenija. Tudi zdravnikov in bolnišnic imajo pol manj od nas, a so morda bolj učinkoviti, kdo ve.

In kaj je zelenega na Borneu? Marsikaj, skoraj vse. Zelena zgleda površina otoka iz zraka. V vlažnem tropskem podnebju raste vse in to bujno. Naravni gozd in polja krčijo tuje družbe na račun plantaž s palmami za pridobivanje olja, a so tudi te zelene. Mnogi so zaskrbljeni nad usodo krčenja naravnega habitata nekaterih ogroženih vrst primatov. Intenzivna je energetska izraba nafte, plina, premoga, lesa. Ogromni reklamni napisi na večjih letališčih napovedujejo tudi »osvobajanje« zemeljskega plina iz skrilavcev, kar velja v mnogih deželah razvitega dela sveta za okoljsko sporno in terja potrebno previdnost, a naročniki upajo, da bodo z zeleno barvo oglasnih sporočil pripravili tla za večjo naklonjenost ali vsaj nenasprotovanje javnosti tovrstnim bodočim posegom v okolje. Oglasi obljublajo zeleno energijo, zelena in okolju prijazna delovna mesta, prav taka prevozna sredstva, eko oz. zeleni turizem, zeleni so simboli islama, ki je prevladujoča vera v tem delu sveta, zelene so tudi nekatere ptice, ki jih imajo v kletkah skoraj v vsakem domu, morda namesto psa, ki jih ni videti veliko, zato pa je po vsem otoku, zlasti pa v malezijskem Sarawaku, izredno veliko sivih visokih zgradb brez oken, od koder je slišati presunljivo glasen hrup ptic (v glavnem lastovic), ki jih tam gojijo za izvoz na Kitajsko zaradi užitnih ptičjih gnezd, ki predstavljajo posebno specialiteto za Kitajce in dosegajo cene okrog 2500 \$ na kg. Iz njih že 400 let delajo juhe, žele, sladice in kdove kaj še vse. Gnezda so v barvah od bele in črne do rdeče, s cenami do 10.000 \$, to pa že ni več zeleno, razen dolarjev, seveda.

Otok ni povsod nizek, na severovzhodu se lahko povzpnete na najvišji vrh, 4096 m visoki Mount Kinabalu. Ker tja res ne more vsak, smo se mi dali zapeljati z ladjo po reki v državni park Tanjung Puting. Poldrugi dan počasne vožnje s postanki v notranjost, kjer široka blatna reka preide v ozke rokave z na pogled skoraj črno vodo in nazaj. V resnici ni črna. Če nisi prestrašen zaradi omenjanja možnosti srečanja s krokodili in se potopiš vanjo, so deli tvojega telesa, ki so blizu površja rumeni, nato oranžni, pa rdeči in vse do črne pri stopalih. Čeprav je voda taka zaradi visoke gostote razpadlih organskih snovi v njej, praktično nima vonja in ne motečega okusa. In še prijetnih 25 stopinj je imela. Krokodilčka v vodi so nam pokazali nekaj kilometrov stran. Namen poti je bil seveda prvenstveno druženje s primati. Med številnimi različnimi so bile najbolj posebne nosate opice in človeku podobni orang-utani (zloženska v njihovem jeziku – bahasa Malaysia oz. Indonesia - dobesedno pomeni gozdni človek). Največ pa je bilo makakov. Prespali smo na ladji, na kateri so nam tudi spodobno kuhali, v šotorih z mrežami proti komarjem, ki so jih za nas postavili pred nočjo na palubi. Pred spanjem so nas povabili še na nočni sprehod po dolgem lesenem pomolu in nato po stezi daleč v gozd in nam pod sojem svetilke pokazali nekatere nočne žuželke, med največjimi so s palčko iz rova izbežali 10 cm veliko in kosmato tarantelo. Naslednji dan smo pri dnevni svetlobi občudovali in fotografirali še številne ptice, metulje, kačje pastirje, muhe, termite, pa nenavadno cvetoča drevesa, katerih krošnje so se ponekod šibile pod težo opic, praproti in razmeroma velike mesojede rastline. Kjer je le bilo mogoče, smo si za majhen denar kupili in se naužili za naše pojme eksotičnega sadja. Številni užitni in okusni sadeži so zelene barve: avokado, zirzak, jakobovec oz. jack-fruit, kruhovec, nekatere

banane, durian. Slednji nas je mamil na vsakem koraku, a smo vzeli na znanje, da je sicer odličen, le vonj ima tak, da je na letalih prepovedan. Previdno smo se ga izogibali, dokler nisem nekje našel več vrst sladoledov z durianom in ga končno pokusil. Nisem šel po še enega. Več vrst sadja je rumene barve. Majhne banane so lahko kje okusnejše od nam znanih večjih. Odlične so papaje. Nato smo jedli rdeče rambutane – podobno, le nekoliko bolj mesnato kot liči, pri čemer je lupina podobna ježici našega kostanja, le da rambutan ne bode, ker so »bodice« mehke. Še bolj rdeča pa je bila pitaja ali zmajev sadež oz. dragon-fruit. Plod kaktusa je podoben manjšemu ananasu, le da je lupina mehkejša in brez bodečih lusk. Ko sadež prerežemo, belo ali rdečo sladko-kislo sredico kot pri kiviju izdobljemo z žlico in s slastjo pojemo. V rjavi lupini v velikosti jajca pa smo poskusili kačje sadeže oz. snake fruit. Na kožo kače močno spominja samo lupina, meso okoli koščice je rumeno, čvrsto in ne preveč izrazitega okusa. Užitna hrana, menda celo zdravilna, ki pa ni nudila kakih gurmanskih užitkov.

Ste že slišali za sončnega medveda? Jaz pred Borneom tudi še ne. Tam pa smo si ga šli pogledat. Sedem jih živi v manjšem ograjenem rezervatu. So kosmatinci črne barve s svetlejším gobčkom in tehtajo do 65 kg. Manjši medvedek torej, a kremplje ima prav nevarne in zobe tudi. Zakaj ga imenujejo sončni medved ali po angleško sun bear? Ker živi v krajih, kjer ni zime in ne pozna zimskega spanja. Ker je torej na soncu, je sončni medved, spi pa lahko vseeno, tudi podnevi, med spanjem enega izmed njih sem napravil dolg niz posnetkov, na katerih se je na vse načine pačil, medtem ko je sanjal. Nedaleč od medvedov smo pri mestu Melak obiskali tudi tradicionalno dolgo hišo staroselcev ali long house. Hiša je lesena na stebrih ali pilotih (najbrž zaradi možnosti poplav). V eni stanuje več družin, zato je razmeroma dolga, morda kakih 100 m. Ob hiši je spodaj prostor za živali, kokoši in pujske, pod hišo pa med stebri parkirajo skuterje in redke avtomobile. Dva moška pred hišo z rezbarskim orodjem – dleti in kladivoma – iz lesenega hloda izvabljata oblike ljudi in živali. Po izrezljanih lesenih stopnicah, obdanih z rezbarijami, smo se povzpeli v bivalno nadstropje, kjer praktično ni predelnih sten. Tam skupaj živi nekajdeset ljudi, mlado in staro. Zdi se, da tudi dela opravljajo skupaj. Skupina žensk pleče košare in izdeluje druge izdelke domače ljudske obrti. Moški, malo naprej, izdelujejo nekakšna piščalim podobna lesena glasbila. Spet drugje štirje, med njimi ena ženska, na tleh sede igrajo nekaj, kar spominja na igralne karte. Na drugem koncu mlada ženska na dolgi vzmeti guga otročička. Spet drugje skupina petih mlajših mater in približno toliko otrok sedi na pisani preprogi, ki ima na več mestih napis Manchester United. Ene polglasno prepevajo, druge rožljajo s stekleničkami, v katerih bi lahko bila kozmetika. Na sosednji pisani preprogi s pravljničnimi liki (in napisi v angleščini) se pretegujeta dva mršava psa. Naprej plečejo lične košare ali morda klobuke. Veji otroci se igrajo sami, nekaj moških izdeluje boben, drugi poleg kadijo. Na nas obiskovalce se niso kaj prida ozirali in so se nemoteno ukvarjali s svojimi opravili. Zanje bi težko rekli, da so gostoljubni. Živijo svoja odmaknjena življenja in izgleda, kot da s pomočjo menedžerjev uspejo primerno ugodno prodati izdelke v obliki spominkov, ki jih izdelujejo, da lahko preživijo in so morda strpni do gledalcev zato, ker verjamejo, da to pripomore k trženju. Težko pa je reči, kaj si mislijo o tujcih, ki brez najave »vdrejo« v njihov dom, se sprehodijo po njem, ga fotografirajo, bedasto gledajo in komentirajo, nič ne prinesejo in nič ne plačajo, nato pa odidejo in prepustijo prostor novim.

Svojstveno doživetje pa je bilo, ko smo se dali s čolnom za dva dni odpeljati na Derawanske otoke na jugovzhodu ob Borneu. Na otočku Sangalaki smo videli

gojišče želv - t.i. green turtles, ki meda zrastejo do enega metra, nedaleč stran smo v morju plavali med več metrov velikimi orjaškimi mantami (Manta ray, https://en.wikipedia.org/wiki/Manta_ray), še večje doživetje pa je bilo plavanje med nenevarnimi meduzami v sladkovodnem jezeru otoka Kakaban. Brez škode smo se v vodi s kakimi 26 stopinjami dotikali njihovih sluzastih teles, čeprav ne vsi enako brezskrbno.

Po dveh napornih tednih smo se trije popotniki polni vtisov vrnili domov, jaz tudi s fotoaparatom, ki mi ga je ob neprevidni rabi uničila morska voda, ostali pa so bivanje podaljšali še z enim tednom počitka na otočku ob Borneu.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Slepota ni ovira, je izziv in poslanstvo

(»Edino, o čemer sem sanjal, je samostojna vožnja avtomobila«, pravi Rok Mulec)

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Vrata slovenskih osnovnih in srednjih šol so se odprla že v začetku septembra, na višjih šolah in fakultetah se bo to zgodilo prav kmalu. Da je v naših hramih učenosti čedalje več učencev in študentov s posebnimi potrebami, je po eni strani pripomogla zakonodaja, po drugi pa večja odprtost družbe ter intenzivno vključevanje teh oseb v večinsko okolje. Ker smo o vključevanju učencev v preteklosti že nekajkrat spregovorili, bomo tokrat našo pozornost usmerili k študentom. Študentska leta so vseskozi veljala za tisti del mladosti, ki pri večini ostane globoko zapisan. Je tako tudi, če si študent s posebnimi potrebami?

O tem in še čem sem pokramljala s simpatičnim in vedno nasmejanim Rokom Mulcem. Na njegovi osebni izkaznici je zapisano: »Prihajam iz Notranjske, vrtec in osnovno šolo sem opravljal v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, nato pa sem se vpisal na Gimnazijo sv. Frančiška Saleškega v Želimljah. Tam sem tudi uspešno zaključil maturo in sem zdaj študent anglistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Poleg študija se ukvarjam z glasbo; igram kar nekaj instrumentov. Pri skupini Skromni Band igram kitaro in pojem pri treh zborih. Rad se družim s prijatelji in sem član skupine Mladi za Kristusa, ki pripravlja duhovne vaje, srečanja in delavnice za mlade ter se zavzema za evangelizacijo in kulturo življenja.«

Vprašanje: »Rok, si torej v zaključni fazi magistrskega študija anglistike in si študent s posebnimi potrebami. Se ob izrazih: posebne potrebe, hendikep, invalid in podobno počutiš diskriminiran?«

Odgovor: »Nikoli v življenju se nisem sekiral zaradi dejstva, da sem slep, bolj zaradi kakšnih posledic tega, npr.: šola daleč od doma in posledično pomanjkanje prijateljev. Kar se diskriminacije tiče, morda je je kdaj kaj bilo, vendar pa zdaj skoraj ni prisotna. Malo se čuti takrat, ko iščeš preprosto študentsko delo. Sicer pa sem zadovoljen s tem, kar imam in s tem, kar sem – svojo slepoto sprejemam.«

Vprašanje: »Kaj pa v praksi pomeni biti študent s posebnimi potrebami?«

Odgovor: »Za slepega študenta pomeni to, da se moraš najprej spoznati s prostorom, kjer boš študiral, torej najprej orientacija. Potem pride dogovarjanje s profesorji o tem, kako ti bodo dostavili gradivo, kako boš pisal izpite in opravljal vse ostale dejavnosti, ki jih tvoj študij predvideva. Za anglista je problematična fonetika, torej se moraš s profesorjem zmeniti, kako bosta opravljala izpit, glede na to, da fonetične transkripcije z dozdajšnjimi možnostmi na bralnikih zaslona slepi še ne moremo obvladati.«

Vprašanje: »Kaj pa premagovanje vsakodnevnih logističnih podvigov: prihod na fakulteto, iskanje predavalnic in podobno?«

Odgovor: »Kar se tiče gibanja, sem popolnoma samostojen, razen tistega dela, kjer me prepelje avtobus. Ostali del poti prehodim peš in po faksu se v večini dobro znajdem. Če pa ne vem, kje se določena predavalnica nahaja, pa pocukam koga za rokav.«

Vprašanje: »Kot vse kaže, je sodelovanje s predavatelji »nujno zlo«, si pri oblikovanju odnosov tudi sam dovolj aktiven?«

Odgovor: »Moram priznati, da raven moje aktivnosti pri tem močno niha. Včasih mi ni težava iti do predavatelja in ga »pobezati«, spet drugič pa se mi zgodi, da preprosto čakam in ne vem, kaj bi. Torej, je dogovarjanje resnično v največji meri odvisno od mene: koliko volje in poguma imam.«

Vprašanje: »Verjetno se ti dogaja, da občasno potrebuješ tudi pomoč prijatelja, mimoidočega...; ti je težko prositi zanjo?«

Odgovor: »Če mene kdo prosi za pomoč, sem vedno pripravljen pomagati in sem ob tem zelo glasen, da naj bi se nihče ne smel bati prositi zanjo. Situacija se pa drastično spremeni, ko se znajdem na nasprotnem bregu. Velikokrat sem morda preponosen, da bi prosil, vsaj bil sem. Po šestih letih študija je že veliko bolje, ampak se še vedno učim biti toliko ponižen, da mi ni nerodno prositi.«

Vprašanje: »Kot predavanja in izpiti so sestavni del študentskega življenja tudi žuri. Se danes mladi brez zadržkov družijo in zabavajo z nekom, ki je »drugačen« od njih?«

Odgovor: »Težko bi bilo tukaj posploševati. Zase vem, da prva tri leta nisem čisto nič žuriral, ker se v večini nisem znal vklopiti in nisem imel prijateljev, ki bi to počeli. Nov cimer, ki sem ga dobil v prvem letniku magisterija, pa se je izkazal za zelo odprtega in me je velikokrat vzel s sabo na žurko. Največ se udeležujem domskih ali pa priložnostnih zabav. Glasne oz. preglasne glasbe pa ne maram, zato se izogibam diskačem in podobnim zadevam. Torej ni samo na sovrstnikih, je tudi na nas samih, koliko nam je sploh do žura.«

Vprašanje: »Če se ozreš nekoliko nazaj, te je po tvojem mnenju zavod dovolj dobro pripravil na fizično in socialno integracijo? Kako se spomniš časa, ko ti je ob prehodu v srednjo šolo zmanjkalo varnih zavodskih tal?«

Odgovor: »Mislim, da me je zavod kar dobro pripravil, oziroma mi dal vsaj osnove za nadaljevanje šolanja v večinskem okolju. Še več pa sem pridobil s tem, da sem že prej obiskoval dejavnosti z videčimi sovrstniki – tukaj mislim predvsem na duhovne vaje. Prvi občutek, ki se ga spominjam ob vstopu v prvi letnik gimnazije, pa je bil šok nad množico ljudi/sošolcev. Iz razreda s petimi učenci v zavodu sem namreč prišel v razred z 32 dijaki, kar je pomenilo toliko več hrušča in trušča, pa tudi večjo težavo pri navezovanju stikov. Vendar pa vseeno tega nisem občutil kot trenutka, ko sem prišel z varnosti v nevarnost. Slutil sem, da bo prepil, pa sem se nanj kar dobro pripravil. Kolikor se pa nisem, so mi pomagali ostali.«

Vprašanje: »Študijske obveznosti in logistika terjata od tebe precejšnjo koncentracijo in mnogo energije. S čim potem polniš svoje baterije, kaj zapolnjuje tvoj prosti čas?«

Odgovor: »Velik del mojega prostega časa zapolnjuje glasba. Igram ritem kitaro pri glasbeni skupini Skromni Band, ki igra slavnostno glasbo in z njo sodelujemo pri različnih dogodkih, kot so molitve, maše in srečanja skupin za evangelizacijo. Sicer pa tudi rad berem in poslušam radijske igre, se družim in čakam s prijatelji. Rad tudi plavam, drsam, kolesarim in se sprehajam... Zelo me navdušuje poizkušanje različnih stvari, tako sem že poskusil voziti motor in avto.«

Vprašanje: »Če je bila glasba tvoja stalna spremljevalka, si bil potem deležen tudi kakšne glasbene izobrazbe? Meniš, da med ljudmi še vedno prevladuje prepričanje, da so slepi ljudje posebej nadarjeni za tovrstno umetnost?«

Odgovor: »Če boste vprašali kakega videčega, boste ugotovili, da je ta stereotip še vedno močno prisoten. Ni pa rečeno, da si rojen glasbenik, če ti ni dano videti. Po mojem mnenju je edina prednost slepega človeka v tem, da je preprosto primoran več poslušati, kar pomeni, da se mu sluh in tudi poslušanje izostrita. Ostalo je odvisno od njegove volje in od spodbude ljudi okrog njega.

Moje izobraževanje na glasbenem področju je bilo vseskozi prilagojeno, saj sem večino časa delal le po posluhu. Poleg tega pa sem se učil pri profesorju Zoranu Škrinjarju, ki se je, preden je dobil mene v uk, ukvarjal z razvijanjem metod za poučevanje slepih in slabovidnih.«

Vprašanje: »Je kaj takega, o čemer sanjaš, da bi počenjal, če bi videl? Ti slepota predstavlja oviro, ki te za karkoli prikrajša?«

Odgovor: »Edino, o čemer sem res sanjal, je bila samostojna vožnja avtomobila. Veliko se namreč zanimam za avtomobile in vožnja bi bila tista pika na i, kjer bi svoje zanimanje in cenjenje vozil lahko nadgradil. Pa nič ne de, Graham Bell pravi, da se vedno, ko se zapro ena vrata, odpro druga, samo najti jih je treba. Slepota ni ovira, je izziv in poslanstvo.«

Vprašanje: »Velik del prostega časa se posvečaš duhovni plati življenja, katere so potem vrednote, ki pri tebi kotirajo najvišje, kaj ti v življenju resnično veliko pomeni?«

Odgovor: »Največ v življenju mi pomenijo vera, upanje in ljubezen. Na tem vse temelji, na tem se vse gradi. Z vero si trdnejši, z upanjem si bolj optimističen in z ljubeznijo si preprosto boljši in z vsemi tremi si lahko srečen in osrečuješ tudi druge ljudi.«

Vprašanje: »Na koncu pogovora, Rok, še nekaj besed o tvojem pogledu v prihodnost. Kje in kako se vidiš v naslednjih letih?«

Odgovor: »Ponuja se mi možnost dela na radiu, trenutno se šolam tam, da me bodo sploh spustili pred mikrofona. Mika me pa tudi tujina. Prijel bi se česarkoli, saj me marsikaj zanima. Anglist je pa tudi taka izobrazba, da si lahko vse ali nič. Mislim in upam, da bom našel mesto, kjer bom lahko uporaben.«

Iz uredništva samo še dodajamo: »Rok, upajmo, da bo družba znala izkoristiti tvoje potenciale. Srečno in uspešno!«

[Na vrh](#)

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Odpis dolgov

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošljí komentar](#)

V skladu z Zakonom o pogojih za izvedbo ukrepa odpusta dolgov (Uradni list RS, št. 57/2015 z dne 31. 7. 2015, veljati je začel naslednji dan po objavi) so lahko odpisani določeni dolgovi, ki so na dan 31. 12. 2014 zapadli za več kot 12 mesecev in za katere obstoji izvršilni naslov ali verodostojna listina ter zajemajo glavnico, obresti in stroške. Kot dolg po tem zakonu se ne štejejo dolgovi, ki izvirajo iz morebitnega opravljanja dejavnosti dolžnika.

Odpisujejo se lahko naslednji dolgovi:

- iz naslova rednih gospodinjskih stroškov (stroški, ki izhajajo iz kontinuirane dobave blaga in storitev v dejavnostih oskrbe z električno energijo, plinom in paro, oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in odpadki ter upravljanja nepremičnin za plačilo);
- iz naslova dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja;
- iz naslova bančnih storitev (stroški povezani s transakcijskimi računi ter plačilnimi in kreditnimi karticami);
- iz naslova neupravičeno prejete denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka ali otroškega dodatka in so nastali v letu 2012 ali 2013;
- iz naslova neplačila vrtca oziroma šolske prehrane v osnovnih šolah;
- iz naslova davčne obveznosti dolžnika (odpiše se lahko le skupen dolg iz naslova neplačanih davčnih obveznosti do državnega proračuna, ki ne presega 50 evrov).

Ta zakon ne velja za obvezne prispevke za socialno varnost, akontacije davka, davčni odtegljaj, uvozne dajatve in za obveznosti, na katere v skladu z zakonom, ki ureja finančno poslovanje, postopke zaradi insolventnosti in prisilno prenehanje, učinkuje postopek zaradi insolventnosti. Dolžnik po tem zakonu ne more biti fizična oseba, nad premoženjem katere se vodi postopek osebnega stečaja.

Upnik, ki lahko odpisuje dolgove, je pravna ali fizična oseba, ki opravlja dejavnost, ki v svojem knjigovodstvu izkazuje terjatev do dolžnika, in je podpisnik sporazuma o izvedbi odpusta dolgov. Upnik je lahko tudi država ter tisti vrtci in osnovne šole, ki so javni zavodi in katerih ustanoviteljica je občina, ki je podpisnica sporazuma o izvedbi odpusta dolgov. Sporazum o izvedbi odpusta dolgov je do 27. avgusta podpisalo 117 podpisnikov.

Dolžnik je fizična oseba, ki ima dolg do upnika in je kadarkoli v obdobju med 1. 1. 2015 in 30. 6. 2015 prejemnik:

- denarne socialne pomoči ali
- varstvenega dodatka ali
- veteranskega dodatka ali
- otroškega dodatka iz 1. oziroma 2. dohodkovnega razreda ali
- otroškega dodatka v 3. dohodkovnem razredu in je hkrati katerakoli oseba navedena v odločbi o pravici do otroškega dodatka tudi prejemnik dodatka za nego otroka oziroma dodatka za veliko družino.

Dolžnik po tem zakonu je tudi oseba, ki je navedena v odločbi o pravici do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka oziroma otroškega dodatka in se njeni dohodki in premoženje upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja v skladu z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Od 3. avgusta do 31. oktobra 2015 lahko upravičenci oddajo upnikom obrazce za odpis dolgov. Dogovor o odpustu dolga upnik in dolžnik skleneta najkasneje do 31. januarja 2016.

Odpis dolga je sicer eden izmed ukrepov znotraj širšega paketa pomoči, ki ga je pripravilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, in vsebuje tudi reševanje problematike deložacij, ki se ga je ministrstvo lotilo skupaj s humanitarnimi organizacijami. Pomemben del paketa pomoči je tudi uvedba sistema predplačniških kartic za socialno najbolj ogrožene, ki zaradi finančnih težav ne morejo odpreti bančnega računa ali s sredstvi iz socialnih transferjev ne morejo v celoti razpolagati. Kartice bodo omogočale način poslovanja brez bančnega računa, za katerega se bodo upravičenci odločili prostovoljno. Na kartice bodo posamezniki prejeli izključno socialne transferje.

Vir: www.mddsz.gov.si

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Kratkovidnost – mehanizem, razvoj in načini korekcije

Avtor in sodelavec: *Matic Vogrič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Kratkovidnost (miopija) je najpogostejša napaka očesa, pri kateri ima oseba težave z razpoznavanjem in razločevanjem stvari v daljavi. Napaka se pojavi zaradi daljše zgradbe očesa, zato se svetlobni žarki zberejo pred končnim ciljem, mrežnico. Problem lahko nastane tudi zaradi prevelike lomne vrednosti roženice in leče v razmerju do dolžine normalnega očesnega zrkla, ki meri približno 24 mm. Znaki kratkovidnosti se pojavijo že v zgodnjih letih odraščanja, več možnosti za nastanek pa imajo posamezniki, katerih starši so tudi kratkovidni.

Povprečna lomna (refraktivna) vrednost pri rojstvu je +2,00, nato pa se skozi proces emetropizacije (to je razvoj pravovidnosti in pomeni izginjanje dioptrije) razvije glede na okolje in dedni material staršev. Otroci začnejo razvijati kratkovidnost po 5. oz. 6. letu starosti, do takrat pa so večinoma daljnovidni ali pa pravovidni. Če sta oba starša kratkovidna, je zelo velika možnost (30-60%), da bo kratkoviden tudi otrok (Zadnik 2004). Študija Kurtz (2014) je pokazala, da je v primeru kratkovidnosti enega od staršev pričakovati pri otroku poslabšanje v dioptriji za 2,04 na pet let. Če sta oba starša kratkovidna, se dioptrija povprečno poveča za 2,59 v petih letih.

V nadaljevanju bo opisanih nekaj načinov, kako se lahko delno zaustavi višanje dioptrije in nekaj primerov, kako lahko preventivno ukrepamo. Prej ko otrok razvije kratkovidnost, višja bo njegova končna dioptrija. Zanimivo je dejstvo, da je kratkovidnost ekstremno majhna, oziroma skoraj ne obstaja med nepismenimi in je zelo pogosta med pismenimi ljudmi, kar priča tudi dejstvo, da dolgotrajno delo na blizu tudi spodbuja rast kratkovidnosti. Stalno delo na blizu povzroči krč ciliarne mišice, ki je zadolžena za prilagajanje očesne leče za delo na blizu. Oko je samoposebi leno, saj se zrklo raje podaljša, kot da bi bila mišica stalno napeta. Na svetu je trenutno kar 1,6 milijarde kratkovidnih ljudi, kar je že skoraj petina vsega prebivalstva. Študija v ZDA je pokazala, da je bilo v letu 1972 kratkovidnih 25% Američanov (Morgan 2005). Ta številka je do leta 2004 narasla že na 41,6%, v letu 2030 pa je predvidenih celo 62% kratkovidnih ljudi. Nedonošenčki in majhni dojenčki imajo večjo tendenco za rast miopije ter tudi višino kratkovidnosti, ki jo oseba razvije. Proces emetropizacije in rasti očesa se zaključi med tretjim in petim letom življenja. Kratkovidnost je najbolj prisotna med Azijci in Judi, o čemer priča dejstvo, da je med Tajvanci kar 84% mladostnikov pri osemnajstih kratkovidnih (Taiwan study). Po končani telesni rasti se dioptrija normalno ustavi, ko doseže nizko stopnjo do 3,00 ali pa srednjo do 6,00. V nekaterih primerih lahko miopija napreduje do -20,00 ali celo -30,00 dioptrij, pri čemer se pojavi težava s korigiranjem tolikšne vrednosti. Kratkovidna oseba sicer nima nikakršnih težav z bližinskim vidom, razen v primeru, da je prisoten tudi astigmatizem ali patološke spremembe.

Astigmatizem je očesna napaka, ki nastane zaradi neenakomerne ukrivljenosti roženice ali leče. Z drugimi besedami, površina roženice spominja bolj na ragbi žogo kot na nogometno, zato se svetlobni žarki pri prehodu skozi roženico in lečo lomijo neenakomerno. Nekateri žarki se izostrijo na mrežnici, nekateri pa pred njo in za njo, zaradi česar nastane motna, nejasna slika. Vid osebe z astigmatizmom lahko orišemo s pogledom v zaobljeno podolgovato jedilno žlico in rezultat, ki ga vidimo, je podolgovata in nejasna slika. Astigmatizem se pojavlja v povezavi s kratkovidnostjo,

daljnovidnostjo in tudi starostnim vidom (presbiopijo). Stopnja astigmatizma se skozi življenje ne spreminja, kljub morebitnim spremembam kratkovidnosti ali daljnovidnosti. Astigmatizem je zelo pogost pojav in je prisoten pri skoraj vseh ljudeh, ki potrebujejo očala za korekcijo vida.

Morebitni drugi znaki kratkovidnosti so tudi škiljenje navzven zaradi prekomernega delovanja očesne mišice (lateral rectus), posledica česar so lahko glavoboli in utrujenost, občutek napora v očeh pri športu ali med vožnjo ali pripiranje očesne veke pri gledanju v daljavo (s priprtjem zenic se zmanjša razpršilne kroge in izostri predmet v daljavi). Dandanes obstaja kar nekaj ukrepov proti kratkovidnosti, vsekakor pa je potreben obisk očesnega specialista. Prva rešitev so očala s konkavnimi (minus) stekli in enožariščne kontaktne leče. Ena izmed rešitev pri ljudeh z razgibanim življenjskim stilom ali ljudeh, ki imajo zaradi visoke dioptrije težave pri delu, je tudi operacija oziroma laserski poseg za zmanjšanje dioptrije. Med bolj poznanimi postopki je PRK ali fotorefraktivna keratektomija, kjer laser odstrani sloj tkiva na roženici, pri čemer se izboljša lomnost žarkov, ki se zbirajo na mrežnici. Sledi LASIK, postopek pri katerem se zareže majhen zavihek na roženici, nato pa se z laserjem odstrani določeno količino tkiva, ki je potreben za preoblikovanje očesa za pridobitev idealnih razmerij. Zavihek je položen nazaj na prvotno mesto na roženici in postopek je zaključen. Preoblikovanje roženice ali ortokeratologija je v Sloveniji dokaj redko uporabljen način, pri katerem se z nočno uporabo posebnih poltrdih kontaktnih leč izboljša vid preko dneva. Redna uporaba tega postopka opravlja tudi upočasnitev večanja kratkovidnosti. Ta metoda je primerna pri nizki in zmerni dioptriji, predvsem pa pri mladih, ki še niso primerni kandidati za lasik operacijo (reim 2003). Obstajajo še druge, pri nas redko ali pa nikoli uporabljene metode zdravljenja kratkovidnosti. Dokazano je, da 7-methyxanthine poveča koncentracijo in razširi kolagenske strukture sklere, funkcija katere je rast oziroma podaljšanje zrkla. Prvič se je uporaba te učinkovine za zmanjšanje oziroma upočasnitev rasti kratkovidnosti pojavila na Danskem v obliki tablet. Atropin je poznan že kar nekaj stoletij, prvič pa so ga uporabljale kot anestetik pri operacijah. Atropin, znan tudi kot »bella donna« izvir iz italijanske besede za »lepo gospo«, ki so ga ženske uporabljale za širjenje zenic, ki so pomenile atraktivnost in poželjivost. Dandanes se atropin uporablja kot cikloplegik, učinkovina, ki pri okulističnem pregledu razširi zenice, s čimer je omogočen natančen pregled mrežnice. Atropin blokira akomodacijo, saj ohromi ciliarno mišico in deloma tudi mrežnico, zaradi česar se lahko zaustavi tudi rast zrkla. Manjša koncentracija atropina, npr. 0,01% ima isti učinek na mrežnico, vendar je funkcija zenice še vedno aktivna (Jesen 1991).

Kratkovidnost je na področju vida zelo pomembno področje, saj se tendenca te očesne napake z vsakim letom veča. Obstaja kar nekaj načinov za preventivno zaustavitev morebitne rasti kratkovidnosti. Pomembno je, da med delom na blizu ohranjamo pravilno držo, ustrezno osvetljavo in si oči odpočijemo z gledanjem v daljavo. Lahko si je zapomniti pravilo 20/20/20, da vsakih 20 minut dela na blizu narediš premor 20 sekund gledaš predmet, oddaljen več kot 20 metrov. Delovna površina mora biti postavljena blizu okna, da s pogledom v daljavo razbremeniš mišice in posledično preprečiš splošno utrujenost možganov, ki nas odvrča od dela oziroma učenja. Osvetljenost delovne površine bi morala biti vedno enaka dnevni svetlobi ali močnejša. Odsvetovane so migljajoče luči, katerih človek morda ne zazna, neprestano pa jih zaznava naše oko. Nositi je potrebno sončna očala, ki ščitijo oko pred škodljivimi UV žarki, vendar je treba tudi pri tem biti previden. Oko do 18. leta starosti sprejme 80% UV svetlobe, s čimer se očesne strukture tudi same

zaščitijo z ustreznim naravnim filtrom na mrežnici in očesni leči. UV svetloba je nujno potrebna za ustrezen razvoj očesa, študija na Danskem pa je pokazala, da je rast kratkovidnosti hitrejša pozimi, ko so dnevi krajši in temnejši. Ista študija je pokazala, da imajo otroci, ki preživijo 2 uri ali več na dnevni svetlobi, dvakrat manjšo možnost za rast kratkovidnosti. Sami smo lahko pozorni tudi na razdaljo pri branju. Pravilno razdaljo za branje dobimo tako, da komolce položimo na podlago, kjer imamo knjigo in si z dlanmi podpremo brado. Manjša kot je razdalja med knjigo in očmi, bolj se oko utruja pri fokusiranju, kar lahko vodi v pekoč in dražljiv občutek. Med branjem so nujno potrebni tudi premori, da se oko rahlo spočije. Nepisano pravilo je, da je na vsakih 40 minut branja oziroma dela na bližini potrebnih 10 minut počitka. S pravilnimi prekinitvami tudi 10 ali 14-urni delavnik ne bo negativno deloval na oči (Walline 2011). Med učenjem ali branjem pa lahko razbremenimo očesne mišice in preprečimo nastanek očesnih krčev in utrujenosti tudi samo s pogledom visoko navzgor na koncu vsakega odstavka, kar je zelo priporočljivo za otroke in mlade, katerih očesa se še razvijajo. Razdalja pri gledanju televizije mora biti vsaj 5-kratnik diagonale zaslona, pomembno pa je tudi, da je prostor pri gledanju televizije razsvetljen. Gledanje televizije v temi povzroča obremenitev oči in pekoč, solzav občutek, ki pogosto povzroča glavobole. Med boleznijo mora počivati celo telo, a velikokrat pozabimo na oči, zato se izogibamo gledanja televizije. Več študij je prikazalo naraščanje dioptrije med dijaki in študenti, ki se pogosto učijo v večernih in nočnih urah. Utrujeno oko v utrujenem telesu je podvrženo večji možnosti nastanka kratkovidnosti. Študije kažejo, da se oko neprimerno bolj utruja in napreza, če prestopi prag povprečnega delovanja. Dopoldansko delo oziroma študij s spočitimi očmi ne kaže nobenih znakov slabšanja vida.

Za zaustavljanje kratkovidnosti je trenutno na voljo kar nekaj rešitev, a vsakomur nekatere ne ustrezajo ali pa niso učinkovite, zato je potreben pregled pri specialistu za oči, ki poišče rešitev glede na želje in cilje uporabnika.

Literatura:

Morgan I, Rose K. How genetic is school myopia? *Prog. Retin. Eye Res.* 24(1), 1–38 (2005).

Sperduto RD, Seigel D, Roberts J, Rowland M. Prevalence of myopia in the United States. *Arch Ophthalmol.* 1983;101:405–407.

Jensen H. Myopia progression in young school children. A prospective study of myopia progression and the effect of a trial with bifocal lenses and beta blocker eye drops. *Acta Ophthalmol Suppl.* 1991.1–79.

Zadnik K, Mutti DO, Mitchell GL, Jones LA, Burr D, Moeschberger ML. Normal eye growth in emmetropic schoolchildren. *Optom Vis Sci.* 2004;81:819–828.

Walline JJ, Lindsley K, Vedula SS, Cotter SA, Mutti DO, Twelker JD. Interventions to slow progression of myopia in children. *Cochrane Database Syst Rev.* 2011;12:CD004916

Reim TR, Lund M, Wu R. Orthokeratology and adolescent myopia control. *Contact Lens Spectrum.* 2003;18:40–42.

Myopia prevention and control: Action plan (2010). Dostopno na:
http://www.myopiaprevention.org/action_plan.html (16. avgust 2015)

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije messages (za sporočila)

Pametni telefon slepim in slabovidnim lahko precej olajša življenje – 3. del

Avtor in sodelavec: *Safet Baltič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

V prejšnji številki sem opisal delo z aplikacijo phone (telefon) na Iphone, ki je ena osnovnih aplikacij, enako kot messages (sporočila). Obe sta najpogosteje uporabljeni, kar je tudi osnovna funkcija vsakega telefona tako starejših mobilnih aparatov kot pametnih telefonov. V tem članku bom opisal uporabo oz. delo s to aplikacijo.

Ko odpremo aplikacijo messages (v nadaljevanju sporočila), se prikaže pod statusno vrstico orodna vrstica, v kateri se nahajajo naslednji predmeti po vrsti z leve proti desni:

- na skrajni levi strani zaslona gumb Edit (uredi),
- na sredini zaslona messages heading (naslov sporočila), kar je zgolj ime aplikacije in
- na skrajni desni strani zaslona compose (sestavi).

Pod orodno vrstico se prikaže iskalno polje. Če dvakrat hitro kliknemo v tem polju, se na spodnji strani zaslona prikaže tipkovnica. Z njeno pomočjo lahko iščemo tako posamezne besede sporočila kot imena oseb, od katerih smo sprejeli oziroma jim poslali kratko (SMS) ali multimedijško sporočilo (MMS).

Še nižje pod poljem za iskanje se nahajajo sporočila, eno pod drugim po vrstnem redu glede na dan in uro sprejema. Prikažejo se tako, da voice over prebere priimek in ime osebe ali pa zgolj telefonsko številko, če nimate osebe shranjene v imeniku. Nato pove, kdaj je bilo sporočilo poslano ali prejeto in na koncu prebere še vsebino sporočila. V primeru MMS sporočila še morebitno priponko ter njeno vsebino.

Če dvakrat kliknemo gumb edit (uredi), se v orodni vrstici na levi strani zaslona pod statusno vrstico prikaže cancel (prekliči), na sredini zaslona messages heading (naslov sporočila) in pod cancel (prekliči) polje za iskanje, pod njim pa sporočila po vrstnem redu prispetja. Na koncu sporočil na dnu zaslona se prikaže na levi strani read all (preberi vse) in na desni strani zaslona delete (izbriši).

Če dvakrat kliknete read all (preberi vse), bodo vsa sporočila označena kot prebrana. Če želite izbrisati določeno ali vsa sporočila, se premikate po zaslonu od enega do drugega sporočila in jih z dvoklikom označujete. Ko je to opravljeno, dvakrat kliknete gumb delete (izbriši), da bi se označena sporočila izbrisala.

Opomba: za izbris sporočil obstaja še hitri način. Označite sporočilo in nato s prstom hitro potegnite po zaslonu od zgoraj navzdol (flicknete), da vam voice over ponudi možnost delete (izbriši). Za izbris dvakrat hitro kliknete kjerkoli na zaslonu. Med hitrim potegom s prstom od zgoraj navzdol vam voice over ponudi tudi activate item (aktiviraj predmet). Če nato dvakrat hitro kliknete na ta gumb ali kjerkoli na zaslonu,

se bo odprlo sporočilo. V tem sporočilu se na zaslonu prikažejo predmeti v orodni vrstici v naslednjem vrstnem redu:

- na levi strani zaslona Messages back (sporočilo nazaj), če dvakrat hitro kliknemo na ta gumb, se sporočilo zapre,
- na sredini zaslona ime pošiljatelja in
- na desni strani zaslona details (podrobnosti). Če dvakrat hitro kliknemo ta zadnji gumb, telefon ponudi možnost klicanja pošiljatelja sporočila ter podatke o pošiljatelju.

Pod prej omenjenim se nahajajo datumi in ure ter besedilo sporočil korespondence s pošiljateljem, saj telefon ne shranjuje vsakega sporočila posebej, temveč komunikacijo s pošiljateljem shranjuje na enem mestu.

Nižje spodaj se prikaže message text field (polje za vnos sporočila). Če nanj dvakrat hitro kliknemo, se to polje odpre. Hkrati se na spodnji polovici zaslona prikaže tipkovnica za tipkanje sporočila (opis tipkovnice je na dnu tega članka).

Potem, ko izpišemo sporočilo, se poleg polja za vnos besedila na desni strani zaslona v isti vrsti prikaže send button (gumb pošlji). Z dvoklikom na ta gumb telefon sporočilo odpošlje.

Če želite poslati nov SMS ali MMS, morate dvakrat na hitro klikniti na gumb compose (sestavi), ki se nahaja na vrhu v orodni vrstici na desni strani zaslona.

Ko kliknete ta gumb, se prikažejo predmeti na zaslonu v naslednjem vrstnem redu:

- na levi strani zaslona v orodni vrstici messages heading (naslov sporočila),
- na desni strani zaslona pa cancel button (gumb preklič).

Na sredini zaslona pod orodno vrstico se nahaja »to text field« (za: polje za vnos prejemnika), v katerega vpišete ime osebe iz imenika ali telefonsko številko. Če pa na hitro potegnete (fliknete) s prstom iz leve proti desni po zaslonu (kot sem opisal v prvem članku), skočite desno na gumb »add contact« (dodaj stik). Če dvakrat kliknete na ta gumb, se odpre imenik, v katerem poiščete osebo, ki ji želite poslati sporočilo. Če pa prej dvakrat hitro potegnete (fliknete), boste skočili preko gumba add na še en gumb bolj desno in sicer attach media (dodaj multimedijsko priponko). Na dnu je še polje za vnos sporočila message text field, v katerega vnesemo besedilo sporočila.

Ko vnesemo vse želene podatke, dvokliknemo na gumb send (pošlji), ki se nahaja desno od polja za vnos besedila (na robu ekrana), in sporočilo bo odposlano.

Opomba: neglede na aplikacijo, v kateri se nahajate, se ob odprtju polja za vnos prikaže navidezna standardna tipkovnica z razporeditvijo QWERTZ, kakršno uporabniki računalnikov dobro poznate.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Nadgradnja OS WIN 7, WIN 8 ali WIN 8.1 na Windows 10, Najboljše brezplačno orodje za upravljanje z OS WIN 10

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

93. Nadgradnja OS WIN 7, WIN 8 ali WIN 8.1 na Windows 10

Pred kratkim je podjetje Microsoft posredovalo v uporabo operacijski sistem Windows 10, ki so ga uporabniki namiznih in prenosnih računalnikov težka pričakovali, saj združuje vse prednosti operacijskih sistemov Windows 7 in Windows 8 oziroma Windows 8.1. Novost je na voljo za brezplačen prenos oziroma nakup v kar 190 državah po vsem svetu in je prevedena v vse svetovne jezike, skupaj s slovenščino. Med večjimi prednostmi sistema Windows 10 najdemo meni Start, namizno Cortano, spletni brskalnik Edge, boljši grafični vmesnik ter nov, izboljšan Command Prompt. Novost je brezplačno na voljo za uporabnike licenčnih operacijskih sistemov Windows 7, Windows 8 in Windows 8.1, in sicer za obdobje do enega leta po izdaji (do 29. julija 2016).

Nadgradnja licenčnega operacijskega sistema Windows 7 ali Windows 8 oz. 8.1 na Windows 10 je sila preprosta. Če želite svoj operacijski sistem Windows 7, Windows 8 ali Windows 8.1 brezplačno nadgraditi na Windows 10, je postopek zelo enostaven. Za to namreč zadošča le klik na spletno povezavo bit.ly/Windows-10-Namestitev, prenos in zagon datoteke MediaCreationTool32 ali MediaCreationToolx64 ter izbira možnosti Upgrade this PC now. Prenos operacijskega sistema Windows 10 se bo opravil samodejno, skupaj z namestitvijo oziroma nadgradnjo.

Kako dolgo poteka nadgradnja, je odvisno od vašega računalnika. Zmogljivejši (novejši) modeli bodo imeli novo operacijsko okolje pripravljeno v dobrih 20 minutah, pri starejših različicah pa lahko prenos in namestitev poteka tudi do ure in več.

Orodji MediaCreationTool32 in MediaCreationToolx64 lahko uporabite tudi za prenos novosti in izdelavo namestitvene zgoščenke ali pomnilniškega ključa USB. To naredite tako, da namesto možnosti Upgrade this PC now izberete možnost Create installation media for another PC in sledite navodilom.

Dodatno pa opozarjam, da večkrat ni dobro prehitevati z namestitvijo novega operacijskega sistema. Lahko se namreč zgodi, da kateri od programov, ki jih uporabljamo, še ni združljiv z novim operacijskim sistemom. Tako na primer z operacijskim sistemom Windows 10 še ni združljiv program ZoomText 10.1. Če kljub temu želimo namestiti nov operacijski sistem Windows 10, moramo program, ki z njim ni združljiv, predhodno odstraniti.

Združljivost programov in strojne opreme našega računalnika z operacijskim sistemom Windows 10 lahko preverimo preko klika na ikono Pridobite Windows 10 na desni strani opravilne vrstice na dnu namizja.

Povezava: [Download Windows 10](#)

94. Najboljše brezplačno orodje za upravljanje z OS WIN 10

Med nami je mnogo uporabnikov, ki so svoj operacijski sistem nadgradili na Windows 10. Zaradi tega vas bo zagotovo razveselila novica, da je za ta vedno bolj priljubljeni operacijski sistem že pripravljeno namensko orodje za lažje, enostavnejše in predvsem hitrejše upravljanje. Program Ultimate Windows Tweaker 4.0, ki je brezplačen, podpira 32-bitno in 64-bitno različico operacijskega sistema Windows 10 ter Internet Explorer 11, za delovanje pa potrebuje programski paket Microsoft .NET Framework 4 (Web Installer), ki pa je že nameščen skupaj z najnovejšim Microsoftovim operacijskim sistemom.

Med večjimi prednostmi brezplačnega orodja za upravljanje z Windowsi 10 najdemo možnost hitre in enostavne prilagoditve varnostnih nastavitvev, uporabniških nastavitvev, ikon, zasebnosti, nadalje nastavitvev, ki vplivajo na hitrost delovanja operacijskega sistema in še mnogo več.

Najboljše brezplačno orodje za upravljanje z Windowsi 10 Ultimate Windows Tweaker 4.0 (UWT4) je na voljo za prenos na spletnem naslovu:

bit.ly/Ultimate-Windows-Tweaker-4

Vir: [Računalniške novice](#)

Povezava: [Ultimate Windows Tweaker 4.0](#)

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Sama želim izbrati, kaj in kako brati

Avtor: *Sabina Dermota*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Odkar pomnim, je bila knjižnica slepih in slabovidnih – Knjižnica Minke Skaberne – na Groharjevi 2, kjer je tudi sedež Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Ker je to v neposredni bližini Zavoda za slepo in slabovidno mladino, kjer sem obiskovala osnovno šolo, smo starejši učenci zahajali tja in si sposojali knjige v brajevi pisavi. Potem pa s tremi ali štirimi zvezki v rokah, da se nas je komaj videlo čez kup, nosili knjige v Zavod in se kar takoj lotili branja. Veliko nas je bilo, ki smo brali vsako minuto prostega časa. Ali pa še med poukom, med pevskim zborom ali med večerjo. Zelo prikladne so te brajeve knjige za branje. Saj si jo imel lahko lepo pod mizo na kolenih in učitelj ni opazil, da bereš. Razen, če si bral tako intenzivno, da si hkrati s prsti premikal tudi ustnice. Potem te je hitro kdo opazil. Ali pa si se tako vživel v zgodbo, da si na lepem planil v smeh ali pa so ti po licih pričele teči solze. Tudi to je bil vzrok, da so ti knjigo za nekaj časa vzeli. Ali si danes sploh lahko kdo še predstavlja, da bi kak otrok bral preveč?

Prišel je čas, ko so prostori knjižnice na Groharjevi postali premajhni in zato se knjige v brajici niso več tiskale. Iskale so se nove rešitve za ohranjanje edinstvene brajeve pisave. Pristojni na Zvezi slepih so uspeli na mednarodnih projektih iz Evropskih skladov in pričelo se je iskanje novih prostorov. Pa so jih tudi našli. Nekje sredi Ljubljane, proč od Zveze slepih, proč od Medobčinskega društva Ljubljana, proč od Zavoda za slepo in slabovidno mladino. Vsi slepi obiskovalci knjižnice smo, hočeš nočeš, morali vzeti v zakup, da se naučimo nove poti do nove knjižnice. Kar dolgo je trajalo, da sem se sama odločila, da jo obiščem. Pravi povod je bila pobuda novinarka TV Slovenija Neve Novljan, da posname dokumentarni film. V njem je želela izpostaviti nekaj dejavnosti, ki bogatijo moje življenje. Njegov nepogrešljiv del je tudi branje. S ponosom sem povedala, da veliko berem in da imamo slepi novo knjižnico, ki bi jo med snemanjem lahko obiskali. Predlog je bil s strani režiserjev soglasno sprejet in zgodilo se je!

Trinajstega aprila smo se s snemalno ekipo RTV pojavili na Kotnikovi 32. Saj ne, da je datum 13. kaj kriv, ampak izgledalo pa je že tako, da prav uspešen ne bo. V kombiju sem ponosno razlagala, da sedaj ponovno tiskajo knjige v brajici in kako je to fino ter nujno za vse slepe. Ker smo sedaj pretežno brali z ušesi, namesto s prsti, se je naše pisanje in poznavanje pravopisa zelo poslabšalo. Zame je to postalo že tako moteče, da sem na raznih spletnih forumih, na katere pišemo slepi, iskala samo še pravopisne in slovnične napake. Sedaj pa, ko imamo novo knjižnico, bomo pa lahko več brali.

»Pa saj so brajeve knjige velike in nerodne,« je pripomnil nekdo iz ekipe, »kako boste pa knjige dobili domov?«

»No ja, na Groharjevi je bil res problem s parkirnim prostorom, a parkiral si lahko vedno. Prepričana sem, da so na to mislili tudi, ko so najeli nove prostore,« sem mu odgovorila, a se je kmalu pokazalo, da sem se zmotila. Avto smo morali pustiti ne vem kje daleč. Vzrok – 13. april?

Ko smo vstopili v prostore knjižnice, sem takoj začutila taktilne oznake, ki so me popeljale naravnost proti... No, kar naenkrat so se končale. Nato se nekako meter pred mano oglasi knjižničarka: »Kar stopi še malo naprej proti meni.« Stopim naprej in pridem do stola. Povem, da smo prišli posnet naše nove prostore in če seveda smemo. Ker se je poprej novinarka dogovorila za snemanje, nisem pričakovala težav.

»Seveda lahko,« je odgovorila in sva pričeli s pogovorom.

»Želela bi videti seznam na novo posnetih knjig, tistih, ki še niso na EIS-u (elektronskem informacijskem sistemu).«

»Ja, no, tako popolnega seznama knjig še nimamo.«

»Dobro, potem bi si želela sposoditi kakšno knjigo na tematiko športa, hribov ali teka, ki je bila posneta pred kratkim in je še nisem brala.«

Prek računalnika je s seznama našla dve knjigi na zeleno temo, ki pa sem ju že prebrala.

»Ker vem, da je trenutno trend knjižnice tak, da se tiskajo nove knjige v brajevi pisavi, bi si želela sposoditi kakšno tako knjigo. Ali lahko dobim seznam brajevih knjig v brajici?«

»No, da bi imeli kak seznam natisnjen v brajici, o tem še nismo razmišljali.« je bil odgovor.

»Potem, če že ne morem dobiti seznama brajevih knjig, da bi ga sama prebrala, bi se želela sprehoditi do polic z brajevimi knjigami in si sama poiskati knjigo. Zelo rada bi brala poezijo sama, s prsti. Roman mi lahko prebere vsakdo, poezijo in miselno zahtevnejše knjige pa je najlepše brati sam. Ali so taktilne oznake po tleh, ki bi me vodile do teh polic?«

»Hm, no ja, knjižnica ni bila zamišljena tako, da slepi sami hodijo po njej. Police so postavljene do stropa in tudi knjige na hrbtnih straneh nimajo napisov v brajici, da bi bralci sami našli zeleno knjigo.« Nad tem sem bila pa resnično zgrožena. Ali niso vse knjižnice zamišljene tako, da se bralci sprehajajo po njih in listajo po knjigah? Lahko mi verjamete, da sem bila v veliki zadregi pred snemalci. Kaj naj sploh storim, kaj naj si sposodim, kaj naj vprašam, da bo odgovor: »Lahko.« Da bi imela seznam zvočnih knjig po bralcih? Da bi sama sedla za računalnik in sama pregledala ažuren katalog na novo posnetih knjig, pogledala katalog knjig v formatu DAISY (Digital Accessible Information SYstem)? Iz zadrege me je spravila knjižničarka sama:

»Dala ti bom dve kriminalki, ki jih morda še nisi brala.« Pove mi naslov in res jih še nisem. Odločim se za ti dve knjigi in rečem: »Vrnila jih bom pa enkrat v ponedeljek, ko je knjižnica odprta do 17h.«

»V bistvu je delovni čas knjižnice vsak dan do 14h, ob sredah pa do 16h.«

Jaz delam vsak dan do 15:30, ob sredah pa do 16h. Kdaj bom potem lahko vrnila knjige, ki sem si jih sposodila? »Ali lahko knjige vrnem po pošti?«

»Pošta v Ljubljani noče sprejemati in razvažati knjig za slepe,« se je glasil odgovor.

»Pa dobro, kdo je tu nor?« se vprašam, po tistem seveda, saj televizijske ekipe nisem hotela še dlje puščati ob strani in dopustiti, da poslušajo takšne neodpušljive napake. Po pravici povedano, bilo me je sram, ker enostavno nisem mogla prikriti svojega razočaranja nad tako pomembnim veleprojektom, kot je bil ta za nas, slepe in slabovidne. Čas je neusmiljeno tekkel in resnično nisem želela stopnjevati osuplosti

kulturnih ustvarjalcev TV-ja, zato sva priprave na snemanje zaključili in akcija je stekla.

Drage bralke in spoštovani bralci! Se spominjate stare dobre knjižnice na Groharjevi? Tam si stopil skozi vrata, naredil 3 korake, stegnil desno roko in pobožal hrbtišča brajevih knjig. Kar tako, ker imaš knjige rad, ker je lepo, da slepi beremo s prsti, da cel svet ve, da smo pismeni in izobraženi ljudje. Kolikokrat sem sama to storila, četudi sem si potem sposodila zvočno knjigo. A vedno v upanju, da pride čas, ko bodo zopet pričeli tiskati knjige v brajici in bodo police v knjižnici polne brajevih knjig in dostopne prav vsakemu, ki jih želi prijeti v roke. Dajmo, stopimo skupaj in naredimo nekaj zase, za kulturo in ohranjanje pisave, ki je v preteklosti in vse do danes pomagala marsikateremu slepemu do znanja, izobrazbe in kulturne svobode.

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Nova doba Windowsov, Pametna ura za slepe in slabovidne, Skype ukinil podporo za Facebook, a obstaja program Instant Bird, Be My Eyes za pomoč pri iskanju predmetov in ostalih opravilih, Nokia se vrača

Avtor in sodelavec: *Jure Srebrovič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Prihajamo v novo dobo Windowsov

Od 29. julija je na voljo prva povsem uradna končna različica najnovejšega operacijskega sistema Windows 10. Tisti, ki uporabljate licenčni Windows 7, Windows 8 ali 8.1, imate v razdelku za nadgradnjo posodobitev posebno možnost, to je funkcija rezerviraj, v opravilni vrstici pa vseskozi prikazuje opozorilo: pridobi Windows 10. Če ste se odločili in potrdili možnost rezerviraj, imate po 29. juliju možnost, da samodejno prenesete nadgradnjo sistema Windows 10, kasneje pa se lahko odločite, ali boste paket namestili takoj ali kasneje. Najpomembnejše pri vsem tem pa je, da nam ni potrebno ničesar doplačevati, saj bo sistem samodejno zaznal, ali ima naš osebni ali prenosni računalnik že nameščeno licenčno, torej originalno različico prejšnjega operacijskega sistema. Torej, vsi licenčni uporabniki lahko brez skrbi potrdite možnost rezerviraj, zatem pa boste na spletni strani morali vpisati le e-poštni naslov, prek katerega boste dobili navodila za osnovno namestitev. Če pa ste Windows rezervirali že pred 29.7, pa ste dobili obvestilo, kdaj bo različica operacijskega sistema Windows 10 na voljo. Uporabniki piratskih različic pa boste primorani v nakup novosti, pri čemer bo za osnovni Windows 10 Home potrebno odšteti okoli 100 evrov, za Windows 10 Professional pa okoli 137 evrov. Kako je Windows 10 podprt za uporabo pri osebah s posebnimi potrebami, kot so slepi in slabovidni, torej kako dela z bralniki zaslona in brajevimi vrsticami, pa je vsekakor še premalu govoriti, saj ga do sedaj še nismo preizkušali!

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Pametna ura za slepe in slabovidne

Južnokorejsko podjetje Dot razvija pametno uro, pri kateri so namesto običajnega zaslona štiri celice, vsaka s šestimi svetlečimi pikami, ki tako lahko v vsakem trenutku prikaže do štiri znake brajeve pisave. Več kot 39 milijonov slepih in še skoraj 250 milijonov tistih, ki imajo velike težave s svojim vidom, želimo in imamo vso pravico živeti čim bolj podobno drugim, ki teh težav nimajo – a prav pri izdelkih sodobne tehnologije naletimo na velike ovire. Nekatere naprave sicer imajo prilagoditve za lažjo uporabo osebam s posebnimi potrebami, a to je le dober začetek na dolgi poti. Naprave za aktivno branje brajice so zelo drage, prav tako tudi knjige v brajevi pisavi, katerih nabor je zelo omejen – samo en odstotek vseh knjig. Tudi to so razlogi, zakaj brajico uporablja samo pet odstotkov slepih. Naprave, ki so do zdaj slepim in slabovidnim bile praktično popolnoma nedostopne, so pametne ure, ki so v zadnjem letu doživele skoraj petkratno rast prodaje – toda zagonsko podjetje Dot iz Južne Koreje, ustanovila sta ga pred dobrim letom sošolca univerze v ameriški zvezni državi Washington, želi tej pomanjkljivosti narediti konec. Razvijajo pametno uro, kjer so namesto običajnega zaslona štiri celice, vsaka s šestimi svetlečimi pikami, ki tako lahko v vsakem trenutku prikaže do štiri znake brajice. Uporabnik te znake razpozna

ob pomoči v osnovi podobne vibracijske tehnologije, s katero se, če tako želimo, na dotik odzivajo običajni aktivni zasloni mobilnih naprav, a je pri tej napravi nadgrajena z več kot 50 patentiranimi rešitvami. Znaki se lahko izmenjujejo od enkrat do stokrat v sekundi, povezovanje prilagojene pametne ure z drugimi napravami poteka prek povezave Bluetooth na enak način, kot smo vajeni pri običajnih pametnih urah. Pametna ura za slepe in slabovidne bo svoj komercialni zagon doživela predvidoma v decembru, a sprva bo na voljo le deset tisoč takšnih ur ter le na ameriškem in kanadskem trgu, kjer bo za njo skupaj z davkom treba odšteti približno 300 evrov. Proizvajalci napovedujejo, da bo posamezno polnjenje zagotavljalo deset ur aktivnega delovanja, kar za običajne primere rabe pomeni več dni brez vtičnice. Razvijalci podjetja Dot obenem napovedujejo, da bodo naredili podobne module, ki bodo olajšali vsakdan slepim in slabovidnim uporabnikom bančnih avtomatov ter tistim, ki na železniških postajah potrebujejo informacije, ki jih mi dobimo prek zaslonov. Te novosti bodo najprej uvedli v svoji domači Južni Koreji, kjer upajo, da bo prav javni sektor postal njihov največji odjemalec. Seveda se ob tem vsem slepim pojavlja vprašanje, kako bomo mi brajico prepoznali zgolj s pomočjo vibriranja zaslona, če pa vemo, da mnogi od nas premalo berejo in včasih ne razpoznajo niti napisa na kakšnem zmečkanem papirčku, ali poškodovanem napisu na škatlici za zdravila. Prav tako v članku ni zaslediti, da bo ta ura imela zvočnik vsaj za to, da bo povedala koliko je ura. Vsekakor bo to odlična rešitev, a bojim se, da bo preteklo še kar nekaj časa, preden bo pametna ura dostopna tudi v Sloveniji.

Vir: <http://www.siol.net/>

Skype ukinil podporo za Facebook, a pozor, obstaja program Instant Bird

Podjetji Skype in Facebook sta se v začetku avgusta 2015 zares ločili. Do nekje 5.8.2015 smo na Skype še dobivali obvestila o vpisu in izpisu Facebook prijateljev, prav tako pa smo si z njimi lahko pisali. A od avgusta je tega konec. Skype nam je ob prvem vpisu po ukinitvi Facebooka samodejno odstranil FB stike iz Skype seznama, na začetnem zaslonu Skypa (Skype home) pa sedaj lahko vidimo le še tiste stike, ki sočasno uporabljajo tako Skype kot Facebook. Skype te naše kontakte prepozna na podlagi tega, če naš prijatelj za Skype in Facebook uporablja enak e-poštni prijavni naslov. Preizkusili smo tudi, kaj se zgodi, če namestimo starejšo različico Skypa, ki je Facebook še podpirala. V tem primeru nam ponudi možnost, da se znova povežemo s Facebookom. Ko kliknemo na povezavo, Skype od nas zahteva, da vpišemo svoje Facebookovo geslo. Ko pa kliknemo continue (nadaljuj), nas vrne na stike, ki imajo tako Skype ime kot Facebook račun. Tako slepim več ne preostane drugega, kakor da si dopisujemo neposredno na Facebook strani, ali pa začnemo uporabljati program Instant bird, ki pa naj bi poleg Facebooka podpiral še vpise v Gmail, Twitter, MSN in Aim. Ko se vpisujete v Facebook, se ne morete vpisati z e-poštnim naslovom, kot to počenjate sicer, temveč morate iz svojega profila izveleči Facebook ime, ki ga najdete tako, da na svojem profilu kliknete povezavo profil in nato še povezavo več o. Meni kot preizkuševalcu programske opreme se v Twitter ni uspelo vpisati, prav tako pa izgleda, ne podpira več MSN-ja, saj so pri Microsoftu v letu 2013, ko je bil ukinjen program Windows Live Messenger, spremenili vpisne parametre. Tako se je meni s programom Instant bird uspelo vpisati le v GoogleTalk in Facebook. Zasledil pa sem informacijo, da naj bi s časom Facebook dokončno ukinil XMPP podporo za druge zunanje programe, kot so bili najprej Aim (Aol Instant Messenger), nato Skype in sedaj še Instant bird. Tako, da se bomo potem pa

primorani vsi posluževati zgolj spletne Facebookove strani. Instant bird ima prijazen vmesnik, ki nam samodejno prebira odhodna in dohodna sporočila, ročno pa se med vnosnim poljem in bralnim poljem pomikamo s tab in shift tab. Ko pišemo besedilo, damo le enkrat shift tab in že lahko z gor in dol beremo. Če pa imamo več pogovorov aktivnih, pa se prikažejo v zavihkih, med katerimi pa se pomikamo s control tab in control shift tab. Program Instant bird lahko preizkusite na povezavi:

<http://instantbird.com/downloads/1.5/instantbird-1.5.en-US.win32.installer.exe>

Be my Eyes za pomoč pri iskanju predmetov in ostalih opravilih

Idejni oče projekta Be My Eyes, ki ima tudi sam težave z vidom, upa, da bo rastoče število uporabnikov Be My Eyes, ki so pripravljeni nesebično pomagati ter osebni ponos postaviti na stranski tir in sprejeti pomoč, spremenilo življenja tistih, ki ne vidijo.

Vsem tistim, ki ne vidimo ali pa smo močno slabovidni, prepreke vsak dan predstavljajo opravila, ki se drugim zdijo samoumevna: prečkanje ceste na prehodu brez semaforja, preverjanje roka uporabnosti prehranskih izdelkov, iskanje založenih predmetov. Zato je Dansko podjetje ThermoModo leta 2012 začelo razvijati aplikacijo Be My Eyes, ki slepim in slabovidnim omogoča, da za pomoč prek pametnega telefona iPhone prosijo videče uporabnike aplikacije.

Be My Eyes temelji na brezžičnih video klicih, ki jih podpirajo novejši telefoni iPhone. Ko se slep oziroma slabovidni uporabnik znajde v zagati, lahko prek funkcije VoiceOver, ki drsenje s prstom po zaslonu spremlja z glasovnim opisovanjem vsebine, aktivira aplikacijo in video klic z videčim prostovoljcem, ki se nanj odzove. Nato mu prek kamere telefona pokaže, v čem je težava, pomočnik pa poskuša najti rešitev. Od uradnega zagona Be My Eyes je že v prvem tednu za pomoč prek aplikacije zaprosilo 5.400 uporabnikov, prostovoljci pa so uspešno pomagali slabi polovici, so zapisali na uradni spletni strani dobrodelnega projekta. V storitev se je registriralo že več kot 30 tisoč prostovoljcev in iskalcev pomoči. Prvih k sodelovanju ne spodbuja le dobra karma, temveč tudi sistem točkovanja in napredovanja, ki so ga deležni po določenem številu opravljenih dobrih del prek aplikacije Be My Eyes. Hans Jorgen Wiberg je idejni oče projekta Be My Eyes. Tudi sam ima težave z vidom. Upa, da bo "rastoče število uporabnikov Be My Eyes spremenilo življenja tistih, ki ne vidijo".

Glede na podatke Svetovne zdravstvene organizacije WHO naj bi bilo na svetu kar 39 milijonov slepih in več kot 250 milijonov slabovidnih ljudi.

Vir: <http://www.siol.net/>

Nokia naj bi se na tržišče s svojimi mobilniki vrnila že čez dobro leto dni

Pri podjetju Nokia so pred kratkim povsem nepričakovano prevzeli družbo Alcatel-Lucent, ki ji poslovanje iz takšnih ali drugačnih razlogov ni šlo dobro od rok. Posel je vreden 15,6 milijarde evrov, ki naj bi nekdanji zelo uspešnemu podjetju Nokia dal nov zagon v boju proti konkurentom, kot sta podjetji Ericsson in Huawei. S prevzemom je finski gigant namreč pridobil nova znanja za proizvodnjo strojne in programske opreme za brezžična omrežja.

Sprva so pri podjetju Nokia zanikali, da so družbo Alcatel-Lucent prevzeli zaradi priprave na zagon proizvodnje novih mobilnikov, nato pa so se očitno premislili. Njihov izvršni direktor je namreč potrdil, da se finski gigant pripravlja na pričetek prodaje svojega prvega pametnega mobilnega telefona po prevzemu s strani podjetja Microsoft. Njihov prvi mobilnik bo pripravljen za prodajo predvidoma v drugi polovici leta 2016, njihovo proizvodnjo pa naj bi podjetje zaupalo partnerski družbi Foxconnu.

Vir: <http://www.racunalske-novice.com/>

[Na vrh](#)

© 2002-2015, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)